

دانش و پژوهش

دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)

(علوم انسانی)

شماره اول - پاییز ۱۳۷۸

صص ۲۰ - ۷

بررسی ارتباط بین سبکهای اسنادی و وضعیت سلامت روانی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)

محمود ابروایی* - مریم ایزدی**

پرتال جامع علوم انسانی

چکیده

هدف این تحقیق بررسی ارتباط بین سبکهای اسنادی و وضعیت سلامت روانی دانشجویان بوده است. جامعه آماری، دانشجویان ۲۱ رشته تحصیلی دوره کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان در سال تحصیلی ۷۶ - ۷۵ در نظر گرفته شده که از میان آنها ۴۵۰ نفر نمونه مورد نیاز به صورت تصادفی انتخاب شدند. در این تحقیق برای بررسی و تشخیص سبک اسناد دانشجویان از مقیاس «راتره» و برای بررسی وضعیت سلامت روانی آنها از پرسشنامه G.H.Q استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داد که:

- ۱ - حدود $\frac{2}{3}$ دانشجویان مورد آزمون دارای سبک اسناد درونی بودند.
- ۲ - بین سبکهای اسنادی و ویژگیهای سلامت روانی دانشجویان با ۹۹ درصد اطمینان

- همبستگی معکوس معنادار و بین هر کدام از ویژگیهای سلامت روانی با ۹۹ درصد اطمینان همبستگی مستقیم معنادار به دست آمده است.
- ۳- بین دو گروه دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی از لحاظ ویژگیهای سلامت روانی (نشانه‌های جسمانی، اضطراب و اختلال خواب، اختلال در عملکرد اجتماعی و میزان افسردگی) تفاوت با ۹۹ درصد اطمینان معنادار بوده است.
- ۴- تحلیل واریانس (F) نشان داد که لاز بین وضعیت سلامت روانی دانشجویان در سالهای تحصیلی اول تا چهارم تفاوت معناداری وجود ندارد.
- ۵- آزمون (t) نشان داد که بین دانشجویان زن و مرد از لحاظ سبکهای اسنادی و وضعیت سلامت روانی تفاوت معناداری وجود دارد.

مقدمه

یکی از زمینه‌های پژوهش رایج که به نحوی با رشته‌های روان‌شناسی تربیتی، روان‌شناسی اجتماعی و روان‌شناسی شخصیت مربوط می‌شود، مبحث سبکهای اسنادی^۱ است. زیر بنای اکثر مطالعاتی را که در این زمینه انجام گرفته باید در نظریه‌های یادگیری اجتماعی جست‌وجو کرد. از جدیدترین نظریه‌های یادگیری اجتماعی شخصیت، که از اهمیت خاصی برخوردار است، نظریه جولیان راتر^۲ می‌باشد. در واقع اولین آزمایشهای منظم در زمینه تفاوت‌های فردی و اسنادهای علی^۳ توسط راتر و همکارانش انجام گرفته است (بارون و برن^۴، ۱۹۹۱، ص ۱۶۷).

به عقیده راتر (۱۹۹۶) و برخی از محققان دیگر، یکی از وجوه قابل مطالعه و مهم در شخصیت، بررسی منبع کنترل افراد است. به نظر این پژوهشگران افراد از نظر منبع کنترل یا بیرونی هستند و یا درونی. مفهوم منبع کنترل را گرچه ابتدا فرتیس هایدلر^۵ مطرح کرد ولی راتر آن را گسترش داد. مفهوم کنترل درونی یا بیرونی این است که آیا فرد می‌تواند وقایع اطراف خود را کنترل کند یا نه؟ به عبارت دیگر، آیا رویدادهای محیط و زندگی فرد در اختیار اوست و یا خارج از کنترل او؟ (کریمی، یوسف، ۱۳۷۴، ص ۲۰۷).

1- Attributional Style

2- J. Rotter

3- Causal Attribution

4- Baron & Byrne

5- F. Heider

نظریه «اسناد» به عنوان یکی از دیدگاههای شناختی به توجیه و تبیین رفتار بر اساس انگیزشها می پردازد و چگونگی رابطه میان این انگیزشها و واکنشها را تحلیل و تفسیر می کند. لانگ، گاینور و کلارک^۱ (۱۹۸۸) در تحقیقات خود نشان داده اند که در مجموع، افراد دارای سبک اسناد درونی^۲ از سلامت روانی بهتری نسبت به افراد دارای سبک اسناد بیرونی^۳ برخوردارند. بدین معنا که افراد دارای سبک اسناد درونی اضطراب کمتری دارند. راتر در سال ۱۹۷۵ نشان داده است که بین اختلالات روانی و نوع سبک اسناد یک رابطه خطی وجود دارد، یعنی افراد دارای سبک اسناد درونی نسبت به افراد دارای سبک اسناد بیرونی اختلالات روانی کمتری نشان می دهند (پتروسکی و بیرکایمر^۴، ۱۹۹۱، ص ۳۳۶).

طرح مسأله

با توجه به نتایج مطالعات انجام شده در زمینه رابطه سبک اسناد و اختلالات روانی، تلاش پژوهشگر بر این بوده است که ارتباط بین نوع سبکهای اسنادی و سلامت روانی دانشجویان را مورد بررسی و تحلیل قرار دهد و برای پرسشهای زیر پاسخ مناسب بیابد:

۱- آیا بین سبک اسناد درونی یا بیرونی دانشجویان و ویژگیهای سلامت روانی آنها رابطه معناداری وجود دارد؟

۲- آیا بین ویژگیهای سلامت روانی (نشانه های جسمانی^۵، اضطراب و اختلال خواب^۶، اختلال در عملکرد اجتماعی^۷ و میزان افسردگی^۸) دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی تفاوت وجود دارد؟

۳- آیا بین سبکهای اسنادی و سلامت روانی دانشجویان زن و مرد تفاوت وجود دارد؟

۴- آیا بین وضعیت سلامت روانی دانشجویان در سالهای تحصیلی از اول تا چهارم تفاوت وجود دارد؟

1- Long, Gaynor & Clark

2- Internal Attribution Style

3- External Attribution Style

4- Petrosky & Birkimer

5- Somatic Symptoms

6- Anxiety & Insomnia

7- Social Dysfunction

8- Depression

اهمیت بنیادی و کاربردی تحقیق

با توجه به اینکه ورود جوانان - این نیروهای فعال و کارآمد - به دانشگاهها مقطع بسیار حساس و خطیری در زندگی تلقی می‌شود، غالباً با تغییرات زیادی در روابط اجتماعی و انسانی این جوانان همراه می‌باشد. در چنین موقعیت و شرایطی، دانشجویان با فشار روانی و نگرانیهای خاصی روبه‌رو می‌شوند. به طوری که عملکرد و پیشرفت تحصیلی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (رتک، ۱۹۹۰، ص ۲۷۵). اگر سبک اسناد افراد نسبت به رویدادهای زندگی به عنوان یک ویژگی شخصیت در نظر گرفته شود، مطالعه علمی و توجه خاص به این جنبه از شخصیت از اهمیت زیادی برخوردار می‌گردد. حاصل چنین مطالعاتی می‌تواند ما را در شناخت و متمایز کردن افراد از لحاظ سبک اسنادی یاری دهد. به همین منظور و با توجه به موضوع این تحقیق به منظور بررسی ارتباط بین سبکهای اسنادی و وضعیت سلامت روانی، گروهی از دانشجویان مورد مطالعه قرار گرفتند تا با استفاده از نتایج به دست آمده، ضمن شناخت و متمایز کردن دانشجویان از لحاظ سبک اسنادی در رویارویی با مشکلات دانشجویی، بتوان با ارائه خدمات مشاوره‌ای، مددکاری، کمک آموزشی، روان‌درمانی و حتی دارودرمانی؛ آنها را در حل مشکلات خود یاری داد. یک چنین خدماتی در چهارچوب بهداشت روانی، می‌تواند دانشجویان را از عوارض ناشی از افسردگی، اضطراب، از دست دادن اعتماد به نفس و گاه خودکشی مصون دارد، بنابراین کاربرد نتایج تحقیقاتی، از هدر رفتن نیروهای بالقوه انسانی، اجتماعی و اقتصادی این قشر جوان دانش‌اندوخته و فعال کشور جلوگیری می‌کند و به طور کلی به سلامت روانی جامعه منتهی می‌گردد.

پیشینه تحقیق

در ارتباط با موضوع سلامت روانی، مطالعات متعددی انجام شده که با توجه به اهداف پژوهش حاضر به آن قسمت از پژوهشها که به نوعی به سلامت روانی دانشجویان مربوط است اشاره‌ای می‌شود:

لوید و گارتزل^۱ در بررسی خود در مورد وضعیت سلامت روانی دانشجویان

آمریکایی و مقایسه آن با جمعیت عمومی نشان دادند که در ابتدای تحصیل اختلاف معنی داری بین دانشجویان پسر و دختر از نظر علایم روانی وجود ندارد، اما در طول دوران تحصیل، دانشجویان دختر علایم روانی بیشتری را نسبت به پسران از خود بروز می دهند. (لوید و گارتزل، ۱۹۸۴، صص ۵۶۵ - ۵۵۲). گرائتز^۱ در بررسی خود بر روی ۸۹۹۸ جوان استرالیایی ۱۶ تا ۲۵ ساله که به منظور تشخیص و تمیز اختلال روانی صورت گرفت، از آزمون (G.H.Q) ۱۲ سؤالی استفاده کرده و نشان داده است که میانگین نمرات زنان، افراد بالاتر از ۲۰ سال، دانشجویان، افراد بیکار و همچنین کسانی که دور از خانواده و والدین خود زندگی می کنند، بیش از سایر گروهها بوده است و تفاوت موجود بین آنها در سطح کمتر از یک درصد معنی دار می باشد (گرائتز، ۱۹۹۱، صص ۱۳۸ - ۱۳۲). باهار و همکاران^۲ در یک مطالعه همه گیرشناسی سلامت روانی در سوماترای اندونزی، ۱۶۷۰ نفر ۱۸ ساله و بالاتر آن جامعه را با استفاده از پرسشنامه (G.H.Q) ۳۰ سؤالی مورد بررسی قرار دادند و از موارد مشکوک با پرسشنامه معاینه وضعیت روانی موجود ارزیابی بالینی به عمل آوردند. نتایج بررسی نشان داد که میزان شیوع اختلالات روانی بر اساس ارزیابی دو مرحله ای ۱۴/۳ درصد در زنان و ۱۰/۶ درصد در مردان بوده است. در این مطالعه ارتباط معنی داری بین جنسیت، وضعیت تأهل، گروه سنی، موقعیت شغلی و طبقه اجتماعی با سلامت روانی افراد مشاهده نگردید و ارتباط معنی دار فقط بین سلامت روانی و درآمد خانواده وجود داشته است (بهار و همکاران، ۱۹۹۲، صص ۲۶۳ - ۲۵۱). کافی و همکاران در مطالعه ای که به منظور بررسی رابطه وضعیت تحصیلی و سلامت روانی دانشجویان ورودی سال تحصیلی (۷۲-۷۳) چهار دانشکده علوم، فنی، هنر و ادبیات دانشگاه تهران انجام دادند با استفاده از آزمون SCL-90-R نشان دادند که در بدو شروع تحصیل در دانشگاه از نظر سلامت روانی بین دانشجویان تهرانی و شهرستانی، دانشجویان دختر و پسر دانشکده ها و سهمیه قبولی پذیرفته شدگان تفاوت معنی دار وجود ندارد. در این بررسی همچنین میانگین نمره دانشجویان شهرستانی در تمام ابعاد آزمون SCL-90-R به استثنای پرخاشگری بیش از دانشجویان تهرانی بود. نمره کل آزمون دانشجویان پسر بالاتر از

دانشجویان دختر بود، اما تفاوت معنی‌دار بین آنها مشاهده نگردید (کافی و همکاران، ۱۳۷۲، ص ۲۸). در مطالعه‌ای که هولدر و لیوی^۱ (۱۹۸۸) انجام دادند، رابطه میان سبکهای اسنادی و متغیرهای سلامت روانی بر روی ۱۶۶ دانشجوی انگلیسی مورد بررسی قرار گرفت. دانشجویان مورد مطالعه به مقیاسهای فرعی (افسردگی و اضطراب) تجدید نظر شده SCL-90 و مقیاسهای تغییر سبک اسناد پاسخ دادند. دانشجویانی که دارای سبک اسناد درونی بودند، نمرات پایین‌تری را در تجدید نظر شده SCL-90 کسب کردند و دانشجویانی که نمرات بالاتری داشتند بر این باور بودند که زندگی با سلطه افراد قدرتمند و شانس کنترل می‌شود (یعنی دارای سبک اسناد بیرونی بودند). در نتیجه، این نتایج یافته‌های قبلی (بورگر، ۱۹۸۴) را مورد تأیید قرار داد (هولدر و لیوی، ۱۹۸۸، صص ۷۵۵-۷۳۵). در مطالعه‌ای که وانگ و همکاران، انجام دادند رابطه میان سبکهای اسنادی و سلامت روانی ۹۹ نفر دانشجوی ۱۷ تا ۲۳ ساله که ۴۰ مرد و ۵۹ زن را شامل می‌شدند و به دو گروه درونی و بیرونی تقسیم شدند؛ مورد بررسی قرار گرفت. آزمونهای به کار رفته عبارت بودند از: مقیاس منبع کنترل درونی-بیرونی راتر، آزمون افسردگی بک و مقیاس شرمساری درونی. نتایج نشان داده است که بین سبک اسناد درونی، افسردگی، خجالت و عملکرد جنسی همبستگی معنی‌داری وجود دارد. همچنین یافته‌های فوق رابطه‌ای را بین سبک اسناد و عزت نفس، تأثیرات فرهنگی و سازگاری نشان داد (وانگ و همکاران، ۱۹۹۲، ص ۲۱۰).

روش تحقیق

روش این پژوهش توصیفی از نوع پس‌رویدادی است. در این روش نه فقط میزان رابطه همبستگی بین سبکهای اسنادی و وضعیت سلامت روانی بررسی شده است، بلکه تفاوت دانشجویان به لحاظ سبک اسناد درونی یا بیرونی در ارتباط با ویژگیهای سلامت روانی نیز مورد مطالعه قرار گرفته است.

جامعه آماری پژوهش شامل دانشجویان ۲۱ رشته تحصیلی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان بوده که در سال تحصیلی ۷۶-۷۵ مشغول تحصیل بوده‌اند.

دامنه سنی این دانشجویان بین ۱۸ تا ۴۰ سال است که متناسب با جامعه آماری (۴۵۰ نفر) نمونه‌ای به تعداد ۴۵۰ نفر به شیوه طبقه‌ای و تصادفی انتخاب شده‌اند.

در این پژوهش از دو پرسشنامه هنجار شده استفاده شده است: یکی مقیاس منبع کنترل درونی - بیرونی راتر که پاسخ به پرسشهای آن به صورت دو گزینه‌ای (الف و ب) است و آزمودنی در پاسخ به هر سطر نمره‌ای برابر یا صفر یا یک به دست می‌آورد، دیگری پرسشنامه وضعیت سلامت عمومی فرم ۲۸ سؤالی است که برای تمامی پرسشهای آن پاسخ چهار گزینه‌ای (الف، ب، ج و د) و براساس سیستم نمره‌گذاری (۳، ۲، ۱، ۰) درجه‌بندی شده است.

ابتدا به منظور به دست آوردن ضریب تشخیص (روایی) و ضریب پایایی هر دو آزمون بر روی تعداد ۴۵ نفر نمونه تصادفی مطالعه مقدماتی انجام گرفته است. در این مطالعه از روش دو نیمه کردن پرسشهای مقیاس منبع کنترل درونی و بیرونی راتر و پرسشنامه سلامت عمومی استفاده شده است. سپس همبستگی دو نیمه محاسبه شد و در نهایت با استفاده از فرمول اسپیرمن - براون پایایی کل پرسشنامه در هر قسمت به دست آمد که ضریب پایایی سبک اسناد درونی ۰/۸۷، سبک اسناد بیرونی ۰/۷۹ و ضریب پرسشنامه سلامت عمومی ۰/۹۲ بوده است.

در توزیع و دریافت پرسشنامه‌ها کم‌وکاستی‌هایی مشاهده شد که با نمونه‌گیری تصادفی مجدد در مجموع ۴۷۵ پرسشنامه تکمیل شده جمع‌آوری گردید (از این تعداد ۲۵ پرسشنامه که به نحوی ناقص و خدشه‌دار گشته بود از مجموع کنار گذاشته شد) بنابراین محاسبات آماری روی ۴۵۰ پرسشنامه انجام گرفته است.

شیوه تجزیه و تحلیل آماری

در این تحقیق اطلاعات با داده‌های مربوط به اجرای مقیاس تعیین سبک اسناد و پرسشنامه تشخیص وضعیت سلامت روانی (عمومی) مورد بررسی آماری و تحلیل قرار گرفته‌اند. پس از محاسبه شاخص‌های تمایل مرکزی و پراکندگی هر ویژگی روانی و نوع سبک اسناد در هر گروه به‌طور جداگانه، ابتدا از ضریب همبستگی «پیرسون» جهت بررسی رابطه میان روشهای اسناد درونی و بیرونی با وضعیت سلامت روانی استفاده شده است و سپس به منظور مقایسه دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی در

ارتباط با هر یک از ویژگیهای روانی، آزمون (t) به کار برده شده است. (تمامی محاسبات آماری این پژوهش با نرم افزار SPSS انجام گرفته است). نتایج این بررسیها در جداول مربوط ارائه شده است.

نتایج

تجزیه و تحلیل به عمل آمده در رابطه با نتایج تحقیق، حاکی از این است که بین سبکهای اسنادی و وضعیت سلامت روانی در سطح ۱ درصد و ۵ درصد همبستگی منفی و معکوس معنی دار بوده است.

جدول شماره ۱- ماتریس ضرایب همبستگی سبکهای اسنادی و ویژگیهای سلامت روانی دانشجویان

روشهای اسنادی	کل مقیاس	افسردگی	اختلال در عملکرد اجتماعی	اضطراب و اختلال خواب	علایم جسمانی
*۰/۱۳۶۴	*۰/۸۰۲۹	*۰/۵۳۰۲	*۰/۴۷۸۲	*۰/۶۶۹۴	۱*
*۰/۲۰۳۲	*۰/۸۷۴۵	*۰/۶۵۱۵	*۰/۵۳۳۴	۱*	*۰/۶۶۹۴
*۰/۲۴۶۶	*۰/۷۵۰۳	*۰/۵۵۶۵	۱*	*۰/۵۳۳۴	*۰/۴۷۸۲
*۰/۲۴۴۱	*۰/۸۵۸۱	۱*	*۰/۵۵۶۵	*۰/۶۵۱۵	*۰/۵۳۰۲
*۰/۲۵۲۳	۱*	*۰/۸۵۸۱	*۰/۷۵۰۳	*۰/۸۷۴۵	*۰/۸۰۲۹
۱*	*۰/۲۵۲۳	*۰/۲۴۴۱	*۰/۲۴۶۶	*۰/۲۰۳۲	*۰/۱۳۶۴

* درجه اطمینان ۹۹٪

* درجه اطمینان ۹۵٪

جدول شماره ۲- مقایسه نشانه‌های جسمانی دو گروه دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی

نوع سبک اسناد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t
بیرونی	۱۳۸	۶/۷۸	۴/۱۶	۰/۳۵۴	۳/۰۹*
درونی	۲۹۴	۵/۵۰	۳/۹۷	۰/۲۳۱	

* با ۹۹ درصد اطمینان

در مقایسه نتایج با آزمون (t) با توجه به مقدار (t) محاسبه شده با (t) جدول (۱) در مقایسه شده و $t = ۳/۰۹$ محاسبه شده و $t = ۳/۵۸$ (جدول) با ۹۹ درصد اطمینان، می‌توان اظهار نمود که تفاوت معنی داری بین دانشجویان از لحاظ میزان نشانه‌های جسمانی وجود دارد.

جدول شماره ۳- مقایسه اضطراب و اختلال خواب دو گروه دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی

نوع سبک اسناد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t
بیرونی	۱۴۴	۸/۵۱	۴/۷۶	۰/۳۹۷	۳/۶۷**
درونی	۲۹۲	۶/۷۹	۴/۵۰	۰/۲۶۴	

** با ۹۹ درصد اطمینان

در مقایسه نتایج با آزمون (t) با توجه به مقدار (t) محاسبه شده با (t) جدول (۱) در مقایسه شده و $t = ۳/۶۷$ محاسبه شده و $t = ۳/۵۸$ (جدول) با ۹۹ درصد اطمینان، می‌توان اظهار نمود که بین دو گروه دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی از لحاظ میزان اضطراب و اختلال خواب تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۴- مقایسه اختلال در عملکرد اجتماعی دو گروه دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی

نوع سبک اسناد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t
بیرونی	۱۳۷	۸/۸۷	۳/۹۹	۰/۳۴۱	۳/۷۶**
درونی	۲۸۸	۷/۵۰	۳/۲۵	۰/۱۹۱	

** با ۹۹ درصد اطمینان

در مقایسه نتایج با آزمون (t) با توجه به مقدار (t) محاسبه شده با (t) جدول در مقایسه نتایج با آزمون (t) محاسبه شده و $t = 2/58$ (جدول) با ۹۹ درصد اطمینان، می توان اظهار نمود که بین دو گروه دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی از لحاظ میزان اختلال در عملکرد اجتماعی تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۵- مقایسه افسردگی دو گروه دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی

نوع سبک اسناد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t
بیرونی	۱۴۰	۶/۰۴	۵/۳۹	۰/۴۵۶	۲/۹۶*
درونی	۳۰۳	۴/۴۴	۵/۲۲	۰/۳۰۰	

* با ۹۹ درصد اطمینان

در مقایسه نتایج با آزمون (t) با توجه به مقدار (t) محاسبه شده با (t) جدول در مقایسه نتایج با آزمون (t) محاسبه شده و $t = 2/58$ (جدول) با ۹۹ درصد اطمینان، می توان اظهار نمود که بین دو گروه دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی از لحاظ میزان افسردگی تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۶- نتایج آزمون (تحلیل واریانس) در مورد وضعیت سلامت روانی دانشجویان

منابع تغییر	درجه آزادی	جمع مجذورات	میانگین مجذورات	(F)	احتمال خطا
بین گروهها	۳	۱۰۴۶/۰۷	۳۸۴/۶۹		
درون گروهها	۳۶۴	۷۸۵۱۹/۹۷	۲۱۵۷۱	۱/۶۱۶	۰۰/۱۸۵
جمع	۳۶۷	۷۹۵۶۶/۰۴			

نتایج تجزیه و تحلیل واریانس نشان داد که مقدار (F) به دست آمده معادل ۱/۶۱۶ (با احتمال خطای برابر ۰/۱۸۵) می باشد. به این ترتیب می توان اظهار نمود که

بین دانشجویان در سالهای تحصیلی مختلف از نظر وضعیت سلامت روانی تفاوت معنی داری وجود ندارد.

جدول شماره ۷. مقایسه وضعیت سلامت روانی دو گروه دانشجویان زن و مرد

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t
مرد	۱۴۴	۲۲/۸۵	۱۳/۹۱	۱/۵۹	۳/۱۵ ^{**}
زن	۴۳۰	۲۷/۶۹	۱۴/۸۱	۰/۹۷۹	

با ۹۹ درصد اطمینان

در مقایسه نتایج با آزمون (t) با توجه به مقدار (t) محاسبه شده با (۱) جدول در مقایسه نتایج با آزمون (t) با توجه به مقدار (t) محاسبه شده با (۱) جدول (۳/۱۵ = t محاسبه شده و ۲/۵۸ = ۱ جدول) با ۹۹ درصد اطمینان، می توان اظهار نمود که بین دانشجویان زن و مرد از لحاظ وضعیت سلامت روانی تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول شماره ۸. مقایسه سبکهای اسنادی دو گروه دانشجویان زن و مرد

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	t
مرد	۱۶۴	۱۳/۷۴	۳/۵۳	۰/۲۷۶	۲/۶۷ ^{**}
زن	۲۵۸	۱۲/۷	۳/۶۰	۰/۲۲۴	

با ۹۹ درصد اطمینان

در مقایسه نتایج با آزمون (t) با توجه به مقدار (t) محاسبه شده با (۱) جدول (۲/۶۷ = t محاسبه شده و ۲/۵۸ = ۱ جدول) با اطمینان ۹۹ درصد می توان اظهار نمود که بین دانشجویان زن و مرد از لحاظ سبکهای اسنادی تفاوت معنی داری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

همان‌طور که ملاحظه کردیم، پیشینه تحقیق نشان می‌دهد که بین سبکهای اسنادی و ویژگیهای سلامت روانی افراد اعم از سالم یا بیمار روانی ارتباط معناداری وجود دارد. یافته‌های تحقیق حاضر نیز نشان می‌دهد که بین سبکهای اسنادی درونی و وضعیت سلامت روانی دانشجویان همبستگی منفی معناداری وجود دارد، هر چند که این رابطه یک رابطه علی بین متغیرهای مورد آزمون نیست. با وجود این، نظریه پردازانی همچون راتر و همکاران (۱۹۷۵) معتقدند که یک رابطه خطی بین علایم روانی و سبک اسناد وجود دارد. چنین نتایجی در یافته‌های رسنل و دیورز (۱۹۷۷)، هولدر و لیوی (۱۹۸۸)، وانگ و همکاران (۱۹۹۲)، پتروسکی و بیرکایمر (۱۹۹۱)، دوا و پالم (۱۹۹۳) و دوا (۱۹۹۴) نیز مشاهده می‌شود.

همان‌طور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود، مقایسه میزان اضطراب و اختلال خواب در دو گروه دانشجویان دارای سبک اسناد درونی و بیرونی تفاوت معنادار در سطح ۰/۰۱ نشان می‌دهد که با نتایج تحقیقات گوستاوفون (۱۹۷۵) مولیناری و کانا (۱۹۸۱)، هولدر و لیوی (۱۹۸۸) و پتروسکی و بیرکایمر همخوانی دارد. مقایسه دو سبک اسنادی دانشجویان در رابطه با اختلال در عملکرد اجتماعی نیز تفاوت معنادار نشان می‌دهد که با سایر تحقیقات در این زمینه هماهنگی دارد.

مقایسه دیگر سبکهای اسنادی در رابطه با افسردگی نیز تفاوت معنادار نشان داده است که در راستای نتایج تحقیقات انجام شده ابراهیم (۱۹۹۰)، کنی و دونالدسون (۱۹۹۱) و لچ موس و نیز (۱۹۹۱) و دوا و پالم (۱۹۹۳) است.

یکی دیگر از یافته‌های این تحقیق نشان داد که بین وضعیت سلامت روانی دانشجویان در سالهای تحصیلی متفاوت (اول، دوم، سوم و چهارم) تفاوت معناداری وجود ندارد. این یافته با نتایج تحقیق لوید و کارترل (۱۹۸۴) تفاوت دارد ولی با نتایج تحقیقاتی که کافی و همکاران (۱۳۷۲) در ایران انجام داده‌اند همخوانی دارد. در مقایسه وضعیت سلامت روانی دانشجویان زن و مرد تفاوت معنادار نیز مشاهده می‌شود. چنین تفاوتی در نتایج تحقیقات گرائنز (۱۹۹۱) و باهار و همکاران (۱۹۹۲) نیز دیده شده است. همچنین مقایسه سبکهای اسنادی زن و مرد در تحقیق حاضر تفاوت معناداری را نشان داد که همخوان با یافته‌های استریکلند و هال (۱۹۸۰) براون و استریکلند (۱۹۷۲) است.

پیشنهادها

با توجه به نتایج حاصل از این تحقیق در جامعه آماری مورد مطالعه پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

۱- پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های بعدی در این زمینه علاوه بر مطالعه ارتباط بین سبک‌های اسنادی با سلامت روانی، تأثیر نوع سبک اسناد به‌عنوان یک عامل علی بر سلامت روانی نیز بررسی شود.

۲- در صورت تکرار این پژوهش پیشنهاد می‌شود که به جای نمونه انحصاری دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی از نمونه‌های بزرگتر و آن‌هم در دانشگاه‌ها یا مراکز علمی دیگر، سازمانها، ادارات و بیمارستانها نیز استفاده شود.

۳- به‌منظور اعمال بهداشت روانی در دانشگاه‌ها و توجه بیشتر به سلامت روانی دانشجویان، پیشنهاد می‌شود روان‌شناسان بالینی و مشاوران در گروه‌های کوچک دانشجویی با روش‌های مشاوره و گروه‌درمانی و با توجه به کاربرد نظریه اسناد درونی و بیرونی، به تغییر نگرش و رفتار اجتماعی دانشجویان بپردازند. به عبارت دیگر، می‌توان با تقویت شیوه‌های اسنادی مناسب و پرورش سبک اسناد درونی، عملکرد و انتظارات آینده دانشجویان را بالا برده و سلامت روانی و جسمی آنها را بهبود بخشید.

۴- با توجه به احساس فشار روانی دانشجویان در سطوح مختلف زندگی، خانوادگی، تحصیلی و حرفه‌ای، پیشنهاد می‌شود در مراکز مشاوره دانشجویی روش‌های پیشگیری اولیه ناسازگارهای اجتماعی از خانواده تا دانشگاه و سپس در مراحل بعدی زندگی اجتماعی اعمال و پیگیری گردد.

۵- بالاخره پیشنهاد می‌شود که طی مطالعات نظری و کاربردی در زمینه سبک‌های اسنادی و سلامت روانی، چنانچه مواردی از اختلالات شخصیت در بین دانشجویان مشاهده گردد، در اسرع وقت برای درمان آنها به‌گونه‌ای جدی اقدام شود تا از بروز و شیوع آن در جامعه پیشگیری لازم صورت گرفته باشد.

منابع و مآخذ

کافی، سید عباس. بوالهروی، جعفر. پیروی، حمید (۱۳۷۲). بررسی وضع تحصیلی و سلامت روانی گروهی از دانشجویان ورودی ۷۳ - ۷۲ دانشگاه تهران. واحد پژوهش دفتر مشاوره دانشجویی دانشگاه تهران.

کریمی، یوسف (۱۳۷۴). روان‌شناسی اجتماعی آموزش و پرورش. تهران؛ انتشارات ویرایش. کریمی، یوسف (۱۳۷۵). روان‌شناسی اجتماعی (نظریه‌ها، مفاهیم و کاربردها)، تهران؛ انتشارات آرسباران.

Baher, E. et al. (1992). An Epidemiological Study of Mental Health in Sumatra. *Indonesia. Acta Psychiatrica Scandinavica*. Vol. 85. PP 251 - 263.

Baron. R. A. & Byrne, D. (1991) Social Psychology. Understanding Human Interaction. united state, Mc Graw Company.

Graetz, B. (1991). Multidimensional properties of the General Health Questionnaire. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. Vol. 28. PP 132 - 138.

Holder, E.E. Levi, D.J. & Daniel, J. (1988). Mental Health and Locus of Control SCL. 90. R and Lenenson's IPC Scales. *Journal of Clinical psychology*. Vol 44 (5). PP 753 - 755.

Lloyd. G. & Gartrell. NK. (1994). Psychiatric Symptoms in Medical Students. *Comparsion Psychiatry*. Vol 25. PP 552 - 565.

Petrosky. M.J & Birkimer, J.C. (1994). The Relationship Locus of Control, Coping Styles, and Psychological Symptoms Reporting. *Journal of Clinical psychology*. Vol. 47 (3) PP. 336 - 344.

Rettech, CL. (1990). Cultural Differences and Similarities in Cognitive Appraisal and Emotoinal Responses. New School for social research. Dissertation abstract international.

Wang. d. Wang. Y & Zhang. Y. (1992). The Relationship Between Locus of Control, Depression, Shame & Self - Esteem. *Journal of mental health*. Vol. 6 (5). pp 207 - 210.